

XV. Sunt et qui eo modo in excusatione peccatorum suorum accusant Deum, ut dicant ei placere peccata. Nam si displicerent, inquit, nullo modo ea fieri omnipotentissima utique potestate permetteret. Quasi vero peccata Deus impunita esse permiserit, etiam in eis quos a supplicio sempiterno remissione liberat peccatorum. Nullus quippe debitæ gravioris poenæ accipit veniam, nisi qualemcumque et si longe minorem quam debebat, solverit poenam: atque ita impartitur largitas misericordiæ, ut non relinquatur etiam justitia disciplinæ. Nam et peccatum quod inultum videtur, habet pedissequam poenam suam, ut nemo de admissio nisi aut amaritudine doleat, aut cæcitate non doleat. Sicut ergo tu dicis: Cur permittit ista, si displicent? ita ego dico: Cur punit ista, si placent? Ac per hoc sicut ego confiteor, quod omnino ista non fierent, nisi ab Omnipotente permetterentur; ita tu confitere facienda non esse, quæ a Justo puniantur: ut non faciendo quæ punit, mereamur ab eo discere cur permittit esse quæ puniat. « Perfeclorum est » enim, sicut scriptum est, solidus cibus¹: » in quo hi qui bene profecerunt, jam intelligunt ad omnipotentiam Dei potius id pertinuisse, ut ex libero arbitrio voluntatis venientia mala esse permetteret. Tanta quippe est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atque vertendo, sive etiam justissime vindicando. Omnia namque ista bona sunt, et Deo bono atque omnipotente dignissima: nec tamen fiunt nisi de malis. Quid igitur melius, quid omnipotentius eo, qui cum mali nihil faciat, bene etiam de malis facit? Clamant ad eum qui male fecerunt: « Dimitte nobis debita » nostra²: » exaudit, ignoscit. Nocuerunt sua mala pec-

¹ Hebr. v, 14. — ² Matth. vi, 12.

cantibus: subvenit eorum medeturque languoribus. Sævium suorum hostes: de illorum sævitia facit Martyres. Postremo etiam condemnat eos, quos damnatione judicat dignos: sua licet illi mala patiantur, facit tamen ille quod bonum est. Non potest enim bonum non esse, quod justum est: et utique sicut injustum est peccatum, ita justum est peccati supplicium.

XVI. Non autem potestas Deo defuit, talem facere hominem qui peccare non posset: sed maluit eum talem facere, cui adjaceret peccare, si vellet; non peccare si nollet: hoc prohibens, illud præcipiens: ut prius illi esset bonum meritum non peccare, et postea justum præmium non posse peccare. Nam etiam tales sanctos suos in fine facturus est, qui omnino peccare non possint. Tales habet quippe etiam nunc Angelos suos, quos in illo sic amamus, ut de nullo eorum ne peccando fiat diabolus formidemus. Quod de nemine hominẽ justo in hujus vitæ mortalitate præsumimus. Tales autem omnes futuros in illius vitæ immortalitate confidimus. Omnipotens enim Deus qui operatur bona etiam de nostris malis, qualia dabit bona, cum liberaverit ab omnibus malis? Multa de bono usu mali copiosius possunt et subtilius disputari: sed neque hoc isto sermone suscepimus et ejus nimia vitanda est longitudo.

XVII. Nunc ergo ad illud propter quod diximus ista, redeamus. Continentia nobis opus est et eam divinum esse munus cognoscimus, ne declinetur cor nostrum in verba maligna ad excusandas excusationes in peccatis¹. Cui autem peccato cohibendo non habemus necessariam continentiam, ne committatur, quando et hoc ipsa cohibet, ne commissum si fuerit nefaria superbia defendatur? Universaliter ergo continentia nobis opus est, ut declinemus

¹ Psal. cxi, 4.

malo. Ut autem faciamus bonum, ad aliam videtur virtutem, hoc est, ad justitiam pertinere. Hoc nos admonet sacer Psalmus, ubi legimus: « Declina a malo, et fac » bonum. » Quo autem fine ista faciamus, mox addidit, dicens: « Quære pacem, et sequere eam¹. » Pax enim perfecta tunc erit nobis, quando natura nostra Creatori suo inseparabiliter cohærente, nihil nobis repugnabit ex nobis. Hoc et ipse Salvator voluit, quantum mihi videtur, intelligi, ubi ait: « Sint lumbi vestri accincti, et lucernæ » ardentes². » Quid est lumbos accingere? Libidines coërcere, quod est continentiae. Lucernas vero ardentes habere, est bonis operibus lucere atque fervere, quod est justitiae. Neque hic tacuit quo fine ista faciamus, addendo atque dicendo: « Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis³. » Cum enim venerit, nos remunerabit, qui continuimus nos ab his quæ cupiditas, et ea quæ imperavit charitas fecimus: ut in ejus perfecta et sempiterna pace, sine ulla mali contentione et cum summa boni delectatione regnemus.

XVIII. Omnes ergo qui credimus in Deum vivum et verum, cujus summe bona immutabilisque natura nec mali aliquid facit, nec mali aliquid patitur, a quo est omne bonum, quod etiam minui potest, et qui suo bono quod ipse est omnino minui non potest, cum audimus Apostolum dicentem: « Spiritu ambulate, et concupiscentias carnis ne perfeceritis; caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem; hæc » enim invicem sibi adversantur, ut non ea quæ vultis » faciatis⁴: » absit ut credamus, quod Manichæorum credit insania, duas hic demonstratas esse naturas ex contrariis inter se principiis confligentes, unam boni, alte-

¹ Psal. xxxiii, 15. — ² Luc. xi, 35. — ³ Ibid. 36. — ⁴ Galat. v, 16, 17.

ram mali. Prorsus ista duo ambo sunt bona: et spiritus bonum est, et caro bonum; et homo qui ex utroque constat, uno imperante, alio serviente, utique bonum est, sed mutabile bonum: quod tamen fieri non posset, nisi ab incommutabili bono, a quo est omne bonum creatum, sive parvum, sive magnum; sed quamlibet parvum, a magno tamen factum: et quamlibet magnum, nullo modo tamen factoris magnitudini comparandum. Verum in hac bona hominis et bene a bono condita institutaque natura nunc bellum est, quoniam salus nondum est. Languor sanetur, pax est. Languorem autem istum culpa meruit, natura non habuit. Quam sane culpam per lavacrum regenerationis Dei gratia fidelibus jam remisit, sed sub ejusdem medici manibus adhuc natura cum suo languore confligit. In tali autem pugna sanitas erit tota victoria: nec temporaria sanitas, sed æterna; ubi non solum finiatur hic languor, verumetiam deinceps nullus oriatur. Propter quod alloquitur animam suam justus, et dicit: « Benedic, anima mea, Dominum, et noli » oblivisci omnes retributiones ejus: qui propitius fit » omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos¹. » Propitius fit iniquitatibus, cum peccata dimittit: sanat languores, cum desideria prava compescit. Propitius fit iniquitatibus, dando indulgentiam: sanat languores, dando continentiam. Illud factum est in baptisate confitentibus, hoc fit in agone certantibus; in quo a nobis noster per ejus adjutorium vincendus est morbus. Etiam nunc illud fit, cum exaudimur dicentes: « Dimitte nobis debita nostra: » hoc autem, cum exaudimur dicentes: « Ne nos inferas in tentationem². Unusquisque enim tentatur, sicut ait apostolus Jacobus, » a concupiscentia sua abstractus et illectus³. » Contra

¹ Psal. cii, 2, 3. — ² Matth. vi, 12. — ³ Jacob. i, 14.

quod vitium, medicinale poscitur adiutorium ab illo, qui potest omnes hujuscemodi sanare languores, non a nobis alienæ separatione, sed in nostræ reparatione naturæ. Unde et prædictus Apostolus non ait : « Unusquis- » que tentatur a concupiscentia ; sed addidit, « sua : » ut qui hoc audit ¹, intelligat quomodo clamare debeat : « Ego dixi : Domine, miserere mei, sana animam meam, » quoniam peccavi tibi ². » Non enim sanatione indigisset, nisi se ipsa peccando vitiasset, ut adversus eam caro sua concupisceret, id est, ipsa sibimetipsi ex ea parte qua in carne infirmata est repugnaret.

XIX. Caro enim nihil nisi per animam concupiscit : sed concupiscere caro adversus spiritum dicitur, quando anima carnali concupiscentia spiritui reluctatur. Totum hoc nos sumus : et caro ipsa quæ discedente anima moritur, nostra pars infima, non fugienda dimittitur, sed recipienda deponitur, nec recepta ulterius relinquetur. « Seminatur autem corpus animale, resurget corpus spiritale³. » Tunc jam caro nihil concupiscet adversus spiritum, quando et ipsa spiritalis vocabitur, quoniam spiritui non solum sine ulla repugnantia, verumetiam sine ulla corporalis alimenti indigentia in æternum vivificanda subdetur. Hæc igitur duo, quæ nunc invicem adversantur in nobis, quoniam in utroque nos sumus, ut concordent oremus et agamus. Non enim alterum eorum putare debemus inimicum ; sed vitium quo caro concupiscit adversus spiritum : quod sanatum, nec ipsum erit, et substantia utraque salva erit, et inter utramque nulla pugna erit. Audiamus Apostolum : « Scio, inquit, quia » non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum⁴. » Hoc utique ait, quia vitium carnis in re bona non est

¹ Eugypius, cap. 195. Beda seu Florus ad Galat. v. — ² Psal. xl, 5. — ³ 1 Cor. xv, 44. — ⁴ Rom. vii, 18, et Beda seu Florus ibidem.

bonum : quod cum esse destiterit, caro erit, sed jam vitiata vel vitiosa non erit. Quam tamen ad nostram pertinere naturam, idem Doctor ostendit, prius dicendo : « Scio quia non habitat in me : » quod ut exponeret, addidit : « Hoc est, in carne mea, bonum. » Se itaque dicit esse carnem suam. Non ergo ipsa est inimica nostra : et quando ejus vitiis resistitur, ipsa amatur, quia ipsa curatur. « Nemo enim unquam carnem suam odio habuit¹ : » sicut ipse Apostolus dicit. Et alio loco ait : « Igitur ipse ego mente servio legi Dei, carne autem legi » peccati². » Audiant qui aures habent : « Igitur ipse » ego ; » ego mente, ego carne ; sed, « Mente servio legi » Dei, carne autem legi peccati. » Quomodo « Carne legi » peccati ? » Numquid concupiscentiæ consentiendo carnali ? Absit : sed motus desideriorum illic habendo, quos habere volebat, et tamen habebat. Sed eis non consentiendo mente serviebat legi Dei, et tenebat membra, ne fierent arma peccati.

XX. Sunt ergo in nobis desideria mala, quibus non consentiendo non vivimus male : sunt in nobis concupiscentiæ peccatorum, quibus non obediendo non perficimus malum, sed eas habendo nondum perficimus bonum. Utrumque ostendit Apostolus, nec bonum hic perfici, ubi malum sic concupiscitur ; nec malum hic perfici, quando tali concupiscentiæ non obeditur. Illud quippe ostendit ubi ait : « Velle adjacet mihi, perficere autem » bonum non³ : » hoc vero, ubi ait : « Spiritu ambulate, » et concupiscentias carnis ne perfeceritis⁴. » Neque ibi enim dicit, non sibi adjacere facere bonum ; sed, perficere : neque hic dicit : « Concupiscentias carnis » ne habueritis ; sed : « Ne perfeceritis. » Fiunt itaque in nobis concupiscentiæ malæ, quando id quod non licet li-

¹ Ephes. v, 29. — ² Rom. vii, 25. — ³ Ibid. 18. — ⁴ Galat. v, 16.

bet : sed non perficiuntur, cum legi Dei mente serviente libidines continentur. Et bonum fit, cum id quod male libet, vincente bona delectatione non fit : sed boni perfectio non impletur, quandiu legi peccati carne serviente libido illicit, et quamvis contineatur, tamen movetur. Non enim opus esset ut contineretur, nisi moveretur. Erit quandoque etiam perfectio boni, quando consumptio mali : illud summum, hoc erit nullum. Quod si in ista mortalitate sperandum putamus, fallimur. Tunc enim erit, quando mors non erit ; et ibi erit, ubi vita aeterna erit. In illo enim saeculo et in illo regno erit bonum summum, malum nullum ; quando erit et ubi erit sapientiae amor summus, continentiae labor nullus. Non igitur mala est caro, si malo careat, id est, vitio quo vitiatus est homo, non factus male, sed ipse faciens. Ex utraque enim parte, id est, et anima et corpore a bono Deo factus bonus, ipse fecit malum quo factus est malus. A cuius mali reatu jam etiam solutus per indulgentiam, ne leve existimet esse quod fecit, adhuc cum suo vitio pugnat per continentiam. Absit autem ut insint ulla vitia in illa quae futura est pace regnantibus : quandoquidem in isto bello quotidie minuuntur in proficientibus, non peccata solum, sed ipsae quoque concupiscentiae, cum quibus non consentiendo confligitur, et quibus consentiendo peccatur.

XXI. Quod ergo caro concupiscit adversus spiritum, quod non habitat in carne nostra bonum, quod lex in membris nostris repugnat legi mentis, non est duarum naturarum ex contrariis principiis facta commixtio, sed unius adversus se ipsam propter peccati meritum facta divisio. Non sic fuimus in Adam, antequam natura suo deceptore audito ac secuto, suum contempsisset atque offendisset auctorem : non est ista prior vita creati ho-

minis, sed posterior poena damnati. Ex qua damnatione per Jesum Christum gratia liberati, cum poena sua dimicant liberi, nondum salute plena, sed jam pignore salutis accepto : non liberati autem, et peccatis rei sunt, et supplicii implicati. Post hanc vero vitam reis manebit in aeternum poena pro culpa ; liberis non remanebit in aeternum nec culpa, nec poena : sed permanebunt in aeternum substantiae bonae spiritus et caro ; quas Deus bonus et immutabilis bonas, quamvis mutabiles, condidit. Permanebunt autem in melius commutatae, nunquam jam in deterius mutandae ; consumpto penitus omni malo, et quod homo fecit injuste, et quod passus est juste. Quibus duobus mali generibus omnino pereuntibus, quorum est unum praecedentis iniquitatis, alterum consequentis infelicitatis, erit hominis sine ulla pravitate voluntas recta. Ibi omnibus erit clarum atque perspicuum, quod nunc a fidelibus multis creditur, a paucis intelligitur, malum non esse substantiam, sed sicut vulnus in corpore, ita in substantia quae se ipsam vitiavit, esse coepisse peste inchoata, atque ibi esse desinere sanitate perfecta. Omni ergo malo exorto a nobis, et perduto in nobis, bono etiam nostro usque ad culmen felicissimae incorruptionis et immortalitatis aucto atque perfecto, qualis erit utraque nostra substantia ? Quandoquidem nunc in ista corruptione et mortalitate, cum adhuc « Corpus corruptibile aggravat animam¹, » et quod Apostolus dicit : « Corpus mortuum est propter peccatum², » tale tamen testimonium perhibet idem ipse carni nostrae, id est, parti nostrae infimae atque terrenae, ut dicat quod paulo ante commemoravi : « Nemo unquam carnem suam odio habuit ; » statimque sub-

¹ Sap. ix, 15. — ² Rom. viii, 10.

jungat : « Sed nutrit eam et fovet, sicut et Christus Ecclesiam. »

XXII. Quo igitur, non dico, errore, sed prorsus furore, Manichæi carnem nostram nescio cui fabulosæ genti tribuunt tenebrarum, quam volunt suam sine ullo initio malam semper habuisse naturam? cum verax Doctor viros diligere uxores suas exemplo suæ carnis hortetur, quos ad hoc ipsum Christi quoque et Ecclesiæ hortatur exemplo. Totus denique ipse apostolicæ Epistolæ locus, valde ad rem pertinens, recordandus est. « Viri, inquit, » diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea, ut eam sanctificaret, » mundans lavacro aquæ in verbo; ut exhiberet sibi ipse » gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut » rugam, aut aliquid hujusmodi; sed ut sit sancta et » immaculata. Ita, inquit, et viri debent diligere uxores » suas, sicut corpora sua. Qui diligit uxorem suam, se » ipsum diligit. » Deinde subjunxit, quod jam commemoravimus : « Nemo enim unquam carnem suam odio » habuit, sed nutrit et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam¹. » Quid ad hæc dicit immundissimæ impietatis insania? Quid ad hæc dicitis, Manichæi? qui nobis velut ex apostolicis Litteris duas sine initio naturas, unam boni, alteram mali, conamini inducere; et apostolicas Litteras, quæ vos ab ista sacrilega perversitate corrigant, non vultis audire. Sicut legitis : « Caro concupiscit adversus » spiritum²; et, Non habitat in carne mea bonum³ : » ita legite : « Nemo unquam carnem suam odio habuit, » sed nutrit et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam⁴. » Sicut legitis : « Video aliam legem in membris meis re- » pugnantem legi mentis meæ⁵ : » ita legite : « Sicut

¹ Ephes. v, 25-29. — ² Galat. v, 17. — ³ Rom. vii, 18. — ⁴ Ephes. v, 29. — ⁵ Rom. vii, 23.

» Christus dilexit Ecclesiam, ita et viri debent diligere » uxores suas, sicut sua corpora. » Nolite in illis sanctæ Scripturæ testimoniis esse insidiosi, in his surdi; et eritis in utrisque correcti. Hæc enim si accipiatis ut dignum est, conabimini et illa intelligere ut verum est.

XXIII. Tres quasdam copulas nobis insinuavit Apostolus, Christum et Ecclesiam, virum et uxorem, spiritum et carnem. Horum priora posterioribus consulunt, posteriora prioribus famulantur. Omnia bona sunt, cum in eis quædam ordinis pulchritudinem excellenter præposita, quædam decenter subjecta custodiunt. Vir et uxor, quales secum esse debeant, præceptum accipiunt et exemplum. Præceptum est : « Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino; quia vir caput mulieris est : » et, Viri, diligite uxores vestras. » Exemplum autem datur mulieribus de Ecclesia, viris de Christo : « Sicut » Ecclesia, inquit, subdita est Christo, ita et mulieres » viris suis in omnibus¹. » Similiter et viris dato præcepto, ut uxores suas diligant, adjecit exemplum : « Sicut Christus dilexit Ecclesiam. » Sed viros et a re inferiore adhortatus est, id est, a corpore suo; non tantum a superiore, id est, a Domino suo. Non enim solum ait : « Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam, » quod est a superiore : verumetiam dixit : Viri « debent diligere uxores suas sicut corpora sua, » quod est ab inferiore : quia et superiora et inferiora bona sunt omnia. Nec tamen mulier a corpore vel carne accepit exemplum, ut ita esset subdita viro, sicut spiritui caro : sed aut consequenter Apostolus intelligi voluit, quod dicere prætermisit; aut forte quia caro concupiscit adversus spiritum in hujus vitæ mortalitate atque languore, ideo de illa noluit mulieri exemplum subjectionis adhi-

¹ Ephes. v, 29.

bere. Viris autem ideo voluit, quia etsi concupiscit spiritus adversus carnem, etiam in hoc ipso consulit carni: non sicut caro concupiscens adversus spiritum, nec spiritui consulit tali repugnatione, nec sibi. Non tamen ei spiritus bonus, sive ejus naturam per providentiam nutriendo ac fovendo, sive ejus viliis per continentiam resistendo consuleret, nisi utraque substantia utriusque artificem Deum, etiam decore sui hujus ordinis indicaret. Quid est ergo quod vos vera dementia et Christianos esse jactatis, et contra Scripturas christianas oculis clausis, vel potius extinctis, tanta perversitate contenditis, et Christum asserentes in falsa carne apparuisse mortalibus, et Ecclesiam in anima ad Christum, in corpore ad diabolum pertinere, et sexum virilem atque muliebrem diaboli opera esse, non Dei, et spiritui carnem tanquam malam substantiam bonæ substantiæ cohærere.

XXIV. Si parum vobis videntur respondere quæ de apostolicis commemoravimus Litteris, audite adhuc alia, si aures habetis. Quid de carne Christi dicit insanissimus Manichæus? Quod non fuerit vera, sed falsa. Quid ad hoc dicit beatus Apostolus? « Memor esto Christum Jesum » surrexisse a mortuis ex semine David, secundum Evangelium meum ¹. » Et ipse Christus Jesus: « Palpate, » inquit, et videte quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere ². » Quomodo est in eorum doctrina veritas, quæ prædicat quod in carne Christi erat falsitas? Quomodo in Christo non erat ullum malum, in quo erat tam grande mendacium? Quia videlicet hominibus nimium mundis malum est caro vera, et non est malum falsa pro vera: malum est caro vera nascentis ex David semine, et non est malum lingua falsa dicentis: « Palpate, et videte quia spiritus ossa et carnem non ha-

¹ 2 Tim. II, 8. — ² Luc. XXIV, 39.

» bet, sicut me videtis habere. » De Ecclesia quid dicit deceptor hominum in mortifero errore? Quod ex parte animarum pertineat ad Christum, ex parte corporum ad diabolum? Quid ad hæc dicit Doctor gentium in fide et veritate: « Nescitis, inquit, quia corpora vestra membra sunt Christi ¹? » De sexu masculi et foeminae quid dicit filius perditionis? Quod uterque sexus non ex Deo sit, sed ex diabolo. Quid ad hæc dicit Vas electionis? « Sicut, inquit, mulier ex viro, ita et vir per mulierem, » omnia autem ex Deo ². » De carne quid dicit per Manichæum spiritus immundus? Quod sit mala substantia, nec Dei, sed inimici creatura. Quid ad hæc dicit per Paulum Spiritus sanctus? « Sicut enim corpus unum est, » inquit, et membra habet multa, omnia autem membra » corporis cum sint multa, unum est corpus; ita et Christus. » Et paulo post: « Posuit, inquit, Deus membra, » singulum quodque eorum in corpore, prout voluit. » Item paulo post: « Deus, inquit, temperavit corpus, ei, » cui deerat majorem honorem dans, ut non essent scissuræ » in corpore, sed idem ipsum ut pro invicem sollicita » sint membra: et sive patitur unum membrum, com- » patiuntur omnia membra; sive glorificatur unum membrum, » congaudent omnia membra ³. » Quomodo est mala caro, quando ipsæ animæ pacem membrorum ejus ut imitentur, monentur? Quomodo est inimici creatura, quando ipsæ animæ quæ corpora regunt, ut inter se inimiciarum scissuras non habeant, exemplum de membris corporis sumunt, ut quod præstitit Deus corpori per naturam, ament et ipsæ hoc habere per gratiam? Merito ad Romanos cum scriberet: « Obsecro, inquit, vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam vivam, sanctam, Deo placentem ⁴. » Sine

¹ 1 Cor. VI, 15. — ² Id. XI, 12. — ³ Id. XII, 12-25. — ⁴ Rom. XII, 1.

causa non tenebras lucem et lucem tenebras esse contēdimus, si hostiam vivam, sanctam, Deo placentem de gentis tenebrarum corporibus exhibemus.

XXV. Sed, inquiunt, quomodo caro per quamdam similitudinem comparatur Ecclesiae? Numquid Ecclesia concupiscit adversus Christum? cum idem Apostolus dixerit: « Ecclesia subdita est Christo ¹. » Plane Ecclesia subdita est Christo: quia ideo spiritus concupiscit adversus carnem, ut omni ex parte Christo subdatur Ecclesia; caro autem concupiscit adversus spiritum, quia nondum pacem, quae perfecta promissa est, accepit Ecclesia. Ac per hoc Ecclesia subdita est Christo ex pignore salutis, et caro concupiscit adversus spiritum ex infirmitate languoris. Neque enim non Ecclesiae membra erant iidem, quibus ista dicebat: « Spiritu ambulate, et concupiscē-
» tias carnis ne perfeceritis. Caro enim concupiscit ad-
» versus spiritum, et spiritus adversus carnem. Hæc enim
» sibi invicem adversantur, ut non ea quæ vultis facia-
» tis ². » Hæc utique Ecclesiae dicebantur, quæ si Christo subdita non esset, non in ea spiritus adversus carnem per continentiam concupisceret. Propter quod poterant quidam concupiscēntias carnis non perficere, sed carne concupiscēnte adversus spiritum non poterant ea facere quæ volebant, id est, etiam ipsas carnis concupiscēntias non habere. Deinde, cur non confiteamur in hominibus spiritalibus Ecclesiam subditam Christo, in carnalibus autem adhuc concupiscere adversus Christum? An adversus Christum non concupiscēbant, quibus dicebatur: « Di-
» visus est Christus ³? Et, Non potui loqui vobis quasi
» spiritalibus, sed quasi carnalibus; tanquam parvulis
» in Christo lac vobis potum dedi, non escam; nondum
» enim poteratis; sed ne nunc quidem potestis,, adhuc

¹ Ephes. v, 14. — ² Galat. v, 16, 17. — ³ 1 Cor. 1, 13.

» enim estis carnales. Cum enim sint in vobis æmulatio
» et contentio, nonne carnales estis ¹? » Adversus quem concupiscit æmulatio et contentio, nisi adversus Christum? Has enim carnis concupiscēntias Christus in suis sanat, sed in nullis amat. Unde sancta Ecclesia quando habet etiam membra talia, nondum est sine macula et ruga. Huc accedunt et illa peccata, pro quibus quotidiana vox totius Ecclesiae est: « Dimitte nobis
» debita nostra ²: » a quibus ne spiritales putarem alienos, non quicumque carnalium, nec ipsorum quicumque spiritalium, sed qui super pectus Domini discumbēbat, et quem præ cæteris diligēbat ³: « Si dixerimus, inquit, quia peccatum non habemus, nos ipsos
» decipimus, et veritas in nobis non est ⁴. » In omni autem peccato plus in majore, minus in minore, tamen contra justitiam concupiscitur. Et de Christo scriptum est: « Qui factus est nobis sapientia a Deo et justitia,
» et sanctificatio, et redemptio ⁵. » In omni igitur peccato contra Christum sine dubio concupiscitur: sed qui sanat omnes languores nostros ⁶, cum perduxerit Ecclesiam ad promissam languoris sanitatem, tunc in nullo membrorum ejus quamlibet minima erit ulla macula aut ruga. Tunc nullo modo caro adversus spiritum concupiscet: et ideo nulla erit causa cur adversus carnem etiam spiritus concupiscat. Tunc finem accipiet omnis hæc pugna, tunc ambarum substantiarum erit summa concordia: tunc usque adeo ibi nullus erit carnalis, ut etiam caro ipsa sit spiritalis. Quod ergo nunc agit cum carne sua quisque secundum Christum vivens, cum et concupiscit adversus ejus malam concupiscēntiam, quam sanandam continet, quam nondum sanātam tenet; et ta-

¹ 1 Cor. xiii, 1. — ² Matth. vi, 12. — ³ Joan. xiiii, 23. — ⁴ 1 Joan. 1, 8.
— ⁵ 1 Cor. 1, 30. — ⁶ Psal. cii, 3.